

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱՅՆՈՐԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամբողջ 30րդ տարեշրջանի (1914-1915 թվական) բաժնորդացինք է 20 ֆրանկ. Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար 10 ֆրանկ, ԿԱՆԻՍԻՆԻ Առանձին Բաժնորդացինք է 2 ֆրանկ. Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար 1 ֆրանկ. Նամակ կամ գրամ գրկել այս հասցեով.

M. PORTOUKALIAN
Directeur du journal Armenia
MARSEILLE (France)

Լ. ՏԱՐԻ

1915 ՄԱՐՏ 24 ԴԷ.
(Լ.Տ. 1915 Մարտ 11)

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը եթէ հարկ համարի, համառոտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Պարտաւոր չէ վերադարձունել չհրատարակուած ձեռագիրները: Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով: Ծանուցման 1 միջակ գիրը 1 ամիսով կարժէ. 1 զինգիրը 2 ամիսով:

Les annonces en français et en arménien sont reçues au bureau de la Rédaction: Place Alexandre-Labadie, 17

ԿՈՎԿԱՍԻ

ՀԱՅ ԿԱՄԱՌԱՐՆԵՐՈՒՆ
ՆՊԱՍՏՈՂ ԿՈՄԻՏԷ

COMITÉ DE SECOURS AUX VOLONTAIRES
ARMÉNIENS DU CAUCASE

Թիւրքահայաստանի մէջ կրուող հայ կամաւոր զինուորներուն օգնելու նպատակով Մարտիլի մէջ կազմուած է « Կովկասի հայ կամաւորներուն նպաստող կոմիտէ » մը հետեւեալ անձերէն.

Առեւ ապետ՝

Մկրտիչ փորթուղաեան.

Առեւապետ՝

Գարեգին Յովնանեան.

Գաւազան՝

Գարեգին Շահաւան.

Խմբագրականներ՝

Յովհաննէս Սահաթեան,

Յովհաննէս Պալթաեան,

Յովհաննէս Կիւլեւերեան,

Արշակ Թորոսեան.

Թղթակցութիւններ պէտք է գրկել Արմէնիայի խմբագրութեան, ինչպէս նաեւ բոլոր նուէրներ Արմէնիայի միջոցով կամ ուղղակի դան. ձապահի հասցէին (K. Chahlamian, Rue Longue des Capucins, N° 16, Marseille):

Կոմիտէի նպատակը պիտի ըլլայ Մարտիլի և Արտասահմանի բոլոր հայ զաւորներուն մէջ նպաստներ հաւաքել և զրկել Թիւրքիա նոյն նշանակութեամբ կազմուած Ազգային Բիւրոյին:

Երբ Կովկասի մէջ խմբուած հայ կամաւորներ կերթան իրենց անձ բոլորանուէր զոհել Թիւրքահայաստանի ազատութեան Ս. Գործին, արտասահման գտնուող Հայեր պիտի կրնան աջակցել անսիրտ ու անտարբեր ձեւով որ գէթ իրենց դան. ձեն մաս մը շնորհին այդ գործին իրենց ալ մասնակցած լինելու համար:

Ով որ Հայ է, ով որ մարդ է և կը զգայ, թո՛ղ փութայ իր նպաստը հասցունել:

ԲՈՎԱՆ ԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ինչ տեսակ կառավարութիւն պէտք է ունենայ ապագայ Հայաստանը. — Նամակ մեծիկայի Մարցեալ-Նամակ-Էրևան (Յըր-վե). — Կմերիկայի մայաւոր Կովկասի Հայ կամաւորներին. — Կեանք. — Ռուս զօրաբանակը Թիւրքահայաստանի մէջ. — Տարտանկի ամբակումը. — Զմիւռնի ամբակումը. — Ռուս նաւատորմը Վափուրի մօտ. — Թիւրքական վայրագութիւններ Աւրապատականի մէջ. — Տեղական. — Թիւրքական լուրեր. — Համերոպական պատերազմը. — Օրացոյց. — Ծանուցումներ:

ԻՆՉ ՏԵՍՈՒՅ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ
ՊԷՏՔ Ե ՈՒՆԵՆԱՅ
ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ

Ներկայ տաղնապալից օրերուն՝ մանաւանդ ապագայի յոյսերով օրը. եղ Հայուն համար կարեւոր է գիտնալ, թէ ի՞նչ տեսակ կառավարութիւն պէտք է ունենայ ապագայ Հայաստանը, եթէ (այստեղ խոշոր եթէ մը անհրաժեշտ է) մեզի ալ պզտիկ շնորհ մը ընեն պետութիւնները, քանի որ այս անգամ « Թըրքերով » չէ որ կը ներկայանանք, այլ՝ իւրիմեան Հայրիկի ըսածին պէս՝ « Երկաթէ շերտփնէրով », այսինքն զենքով:

Ապագայ Հայաստանի կառավարական գրութեան մասին, Նկատի առնելով մեզ չընդապատող ազգերն ու մեր միջավայրը, կը ներկայացնեմ հոս իմ անձնական (1) կարծիքս, որ գոհացում կրնայ տալ թէ՛ մեզ Հայերուն, և թէ մեզի հետ ապրող զանազան ցեղերու և ազգութիւններուն:

Ես կը կարծեմ թէ Հայերն իրենց ազգային անկախութիւնը պահանջելով հանդերձ՝ բոլորովին զատ թաւաւոր մը խնդրելու ետեւ չեն, այլ գոհ կը ձեռն ազատ իշխանի մը հովանաւորութեան տակ ապրելով, ինչպէս Արաւանցիներն ու Սամոսթիները, միայն թէ ԱԶՍՏ ըլլան և թիւրք կառավարութեան արիւնոտ

(1) Բարդութիւններու տեղի չտալու համար, կը շնորհակալ ընենք իւրաքանչիւր:

ճիւղներէն փրկուին վերջնականապէս:

Ո՞վ պէտք է ըլլայ այս իշխանը, Այս իշխանը պէտք է ըլլայ Եւրոպացի մը, ընտրուած դաշնակից պետութիւններէն, այսինքն Ֆրանսայէ, Անգլիայէ և Ռուսիայէ, որոնք Հայաստանի վերին հսկողութիւնը պիտի յանձնեն Ռուսիայի, քանի որ Ֆրանսա պիտի գրաւէ Սուրիան, իսկ Անգլիա՝ ամբողջ Միջագետքը, մինչև Գարսից ծոց:

Իշխանը, Հանրապետութեան մը նախագահին նման, հինգ կամ եօթը տարուան համար պէտք է ընտրուի, վերընտրուելու իրաւունքով:

Երկիրը պէտք է կառավարուի Սահմանադրական կառավարութեան մը ձևին տակ. Հայաստանի մէջ ապրող Բուրգեր, Թուրքեր ու Չէրքէսներ՝ Հայոց հետ համահաւասար իրաւունքներ պէտք է վայելեն և իրենց ներկայացուցիչներն ունենան Հայկական Ազգային Երեսփոխանական ժողովին մէջ, ինչպէս նաեւ կառավարական միւս ժողովներուն մէջ:

Երեսփոխանական ընտրութիւններու համար տեղային ժողովրդեան թուին նայելու չէ, այլ երկրին մէջ գաւառական վարչական նոր բաժանումներ կազմելով՝ իւրաքանչիւր ազգի բնակչութեան պատմական, տեղական և քաղաքական գիտակցութեան ինչպէս նաեւ վճարուած կալուածական տուրքին քանակին համեմատութեամբ ըլլալու է: Այս արդիւնքին հասնելու համար նախ՝ տարիներէ ի վեր առկա ձեռնարկ կալուածական խնդիրը լուծելու է, Յետոյ՝ քանքնելու տարիէ ի վեր օտարութեան մէջ գտնուող անգաղի Հայերը բնիկ սեպելով՝ նոր մարդահամար մը կազմելու է, քանի որ համարեալ ընտրութիւններու և կոտորածներու երեսէն փախած հեռացած են անոնք:

Ոստիկանութիւնը կազմուելու է խառն տարրերէ և գրեւ-կարգաւ գիտցող դատակարգէ: Իսկ ոստիկանական բարձր պաշտօնեաները պէտք են ըլլայ Ռուս:

Կառավարութեան պաշտօնական լեզուն պէտք է ըլլայ ՀԱՅԵՐԷՆԸ:

Դուրսերէնով միասին. բայց տեղական պետքերու համաձայն կարելի է միւս լեզուներն ալ գործածել միմիայն դատարաններու համար, որպէս զի մեր գրացի տարրերուն ալ դիւրութիւն ընծայուի: Քուրդերէնը չի կրնար պաշտօնական լեզու դառնալ, քանի որ գիր և գրականութիւն չունի:

Չինտորական կրթութիւնը յանձնելու է ուս սպաններու: Սկսն քաղաքացի՝ անխոր՝ երբ քանքնել տարեկան է, պարտաւոր է երեք տարի ծառայել բանակին:

Հայերն իրենց առեւտրական բոլոր յարաբերութիւնները խզելու են ոչ-Իրանակից պետութիւններու հետ, և միմիայն ուսական, Ֆրանսական և անգլիական ապրած գործածելու են: Հայաստան պէտք է ըլլայ Դաշնակից պետութիւններու արևելեան շուկան: Ազգային դրամով երկրին մէջ բացուելու են հայկական գործարաններ և առեւտրական տուններ:

Ռուս կառավարութիւնը՝ Հայոց համար ընելիք գոհողութեանց փոխարէն՝ նիւթապէս ու բարոյապէս վարձատրուելու իրաւունք ունի: արդ՝ մաքսային դրութիւնը կապելու է մայր կայսրութեան հետ, որ է Ռուսիան, իսկ պատերազմի ժամանակ՝ հայ բռնակն օգնութեան հասնելու է ուս զօրքին: Ասոնցմէ դատ՝ Հայաստանի մայրաքաղաքին մէջ կոթող մը կանգնելու են Հայերը, ուս ազաւտարար կայսրութեան յիշատակն յաւերժացնելու համար: Հայոց բոլոր եկեղեցիներուն մէջ ալ, պատարագի ժամանակ, մշտնջենական կերպով յիշելու է Նիկողայոս Բ. ազատարար կայսեր անունը:

Փարիզ:

Կ. Յ. ԲԱՍՄԱՋԵԱՆ

ՆԱԽԱԿ

ԱՄԵՐԻԿԱԻ ՄԱՍԵՐԱԼ-ՆԱԶԱՆԻՆԵՐԷՆ

Յրեղն, 25 փետր. 1915

Ամսէ մը ի վեր է որ Ամերիկահայութիւն սկսած է շարժիլ և ամէն քաղաքներէ մէջ ալ կը կազմակերպւին հրապարակային ժողովներ դրամ

հանգանակելու և կովկաս զրկելու համար, Ներկայիս Ամերիկայի մէջ կան 3-4 գրամահաւաք մարմիններ. Ա. Դաշնակցութիւն, Բ. Միջկուսակցային համերաշխութիւն որուն միացած են հին և նոր Հնչակեան, ներս, Ռամկալարներ, կղերականութիւն և աղայութիւն. Գ. Հայ Բարեգործական ընդհ. միութիւն:

Դաշնակցութեան գործունէութիւնը վերջիշամ մարմիններու էն արդիւնաւորն է: Միջկուսակցային համերաշխութեան խզումից անմիջապէս յետոյ, Դաշնակցութիւն առանց վհատելու հրապարակ հանեց իր գործիչներ հանգանակութիւն սկսելու համար: Ուրախ ենք տեսնելով որ 4-5 շաբաթեան մէջ Դաշնակցութիւն կրցաւ հանգանակել մօտ 70.000 տղար, ի բաց առեալ այն քաղաքներ որոնք թէև անոնց գործիչների նախաձեռնութեամբ հանգանակած են, բայց «Հայրենիք»-ի միջոցաւ չեն զրկել: Ազգային Բիւրօին, այլ իրենք ուղղակի զրկել են:

Իսկ Միջկուսակցային համերաշխութիւն, հակառակ իր մեծաշունչ ազմուկին և եկեղեցական մարմիններին, չկրցաւ գէթ մինչ հիմալ պոսակել իրեն վրայ գրուած յոյսերը: Շատեր կը դարմանան որ մի կուսակցութիւն աւելի յաջող է ցուրտ եկած քան միջկուսակցային համերաշխութիւնը որ իր մէջ ունի 3 քաղաքական կուսակցութիւն, և կեղեցականութիւն և աղայութիւն: Պատճառը շատ պարզ է, որովհետև Դաշնակցութիւն հրապարակաւ կը խոստանայ ժողովրդին իրեն տուած գումար 100ին 100ը կովկաս զրկել: Ազգային Բիւրօին, մինչ անդին Միջկուսակցական համերաշխութիւնը ժող հաշիւներով կը խոստանայ 100ին 25ը միայն կովկաս զրկել: Իսկ մնացածը ս'ըն, այդ Աստուած գիտէ երկնքին մէջ, իսկ երկրի վրայ՝ իր փոխանորդը Մուշեղ եպիսկոպոս: Բնական էր որ այս յայտնի պատճառներով անոնք չպիտի կրնային յաջողիլ: Եթէ անոնք այս մասը հաշիւներով հրապարակ չը գային, փոտահ կարելի էր ըսել որ անոնք աւելի կը յաջողէին: Ուրեմն իրենց այս ընթացքով տոնակախ ըրին ազգի ներկայ ստիպողական պահանջն ու շահերը, միայն ու միայն իրենց ետի և մասը հաշիւների մէջ յաջողելու համար: Մեղքը որ մեր եկեղեցականներ ժողովրդի անաչառ հովիւ ըլլալէ դադարած՝ այս կամ այն կուսակցութեան քողին տակ՝ կուսակցութիւնները իրար դէմ կը գրգռեն և ապա ոյժեր կը ջրասեն հայու այս նուիրական օրերը:

Փաստեր և գործեր նկատի առած, փաստաբար կարելի է ըսել որ Դաշնակցութեան ձեռնարկած հանգա-

նակութիւնը շուտով 100.000 տղա, իր կը հասնի և թերեւ կրկնը լինի միւս բոլոր հատուածներու հանգանակած գումարին եթէ երբեք վերջիններս նախաձեռն գաւեր չարեն և սփայի չգիտեն:

Պատիկ ԽԱՉԿՈՆՑ

Յ. Գ. Սան Ֆրանչիսկոյի Աշխարհահանգէսի բացումը տեղի ունեցաւ փետր. 20ի շաբաթ օր: Առաջին օրը Աշխարհահանգէսի վայրը գացած էին 300.000 հոգի, հակառակ պատե-րազմիկ երկիրների գեշ դրութեան: Մինչդեռ 1904ի ՍԹ. Լուիսի Աշխարհահանգէսի բացման օրը՝ միայն 187.000 հոգի գացած էին: Փետր. վար 19ի ուրբաթ օր Ֆրէզնօ եկան Արևելքի նահանգներէն 500ի չափ Քալիֆորնիայ պտուղ սպառող ընկերութեանց գործակալատարներ իրենց ընտանիքներով: Ֆրէզնօն ի պատիւ անոնց տուաւ հաշտեղան և ապա պարահանդէս մը որուն կը մասնակցէր Ֆրէզնօի ժողովուրդը անխնայարար:

ՆՈՅՆ

ԱՄԵՐԻԿԱՆՍԵՐԻ ՆՊԱՍՏԸ ԿՈՒԿԱՍԻ ՀԱՅ ԿԱՄԱՌԱՌՆԵՐԻՆ

Ռաբխութեամբ կը տեսնենք որ Ամերիկայի Հայերը, որոնք մեծամասնութեամբ Հայաստանցի գաղթականներ են և իբրեւ Հայաստանցի իրենց կաշիի վրայ զգացած են Հայրենիքի ցաւերը և հետևապէս աւելի լուր կը փնտրեն անոր պէտքերը, առատաձեռն նուիրատուութիւններով կը քաջայերեն կովկասի Հայ կամաւորները, իրենց կեանքն ու արիւնը թիւրքահայաստանի ազատութեան Ս. Գործին նուիրած այդ գիւյտգները:

Մեզ հասած «Հայրենիք»-ի վերջին թուին (փետր. 27) մէջ կը տեսնենք որ միայն Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը հաւաքած է արգէն Ամերիկայի մէջ 72.492 տղար և 17 տէնդ, որ մեր ֆրանսական դրամով կընէ զրեթէ 362.465 ֆրանգ: «Դաշնակցութիւն» էն գատ, ինչպէս յայտնի է ընթերցողներին: «Ազգային պաշտպանութեան» անունով յանձնախումբ մ'ալ կայ զանազան հոտանքներէ կազմուած որ կամաւորներին տնւնով Հանգանակութիւն կը կատարէ Ամերիկայի մէջ և թէև իր ձեռնարկը ինչ ինչ պատճառներով չկրցաւ Դաշնակցութեան յաջողութիւնն ունենալ, բայց կը փորձէր գումար մ'ալ ան հանգանակած և կան նաև մասնակի կատարուած հանգանակութիւններ որոնք ուղղակի թիւրքի «Ազգային Բիւրօյ»-ին զրկուած են և կամ իջվածին վեճ. կաթողիկոսին որի հովանաւորութիւնը կը վայելէ «Ազգային Բիւրօ»-ն: Մինչև այժմ

այս նպատակով Ամերիկայի Հայերին մէջ հանգանակուածների համագումարը կէս միլիոն ֆրանգը կանցնի արդէն: Ինչ սրտատրոփ յուզումով մը կը կարգայ մարդ Ամերիկայի հանգանակութեան հանդէսների նկարագրութիւնները. կիներ և օրիորդներ իրենց մնացած միակ հարստութիւնն եղող մէկ երկու կտոր զարդեղէնները կը տանին հանգանակութեան սեղանին վրայ: Նուէր կը մատուցանեն, վաճառուելու և արգիւնքը կովկասի Հայ կամաւորներին զրկուելու համար: Եւ երբ Ամերիկայի այսպիսի Հայուհիներ ունի իր մէջ, դարմանալի չէ որ միլիոնաւոր ֆրանգներ կը գոյանան այնտեղ մեր քաղաքացիար հայրենիքի ազատութեան, մեր ազգային տմէնէն նուիրական և ամէնէն սուրբ գործին համար:

ԿԵԱՆՔԸ

Աշխարհ սպանդանոց մը դարձած է. անգործ պիտի մեռնի, գորաւորին է կեանքը: Այլ գաշտն ու ձորը շնախարհիկ տեղեր չեն երևիր: Այլ ճակատավայրներ, ուր անգիտ կոխներ կը մղուին անթիւ էակներու միջև: Ամէն մարդ ստիկուսի մէջ է. ուր որ դառնաս, նոյն երեկոյթը կը տեսնես, նոյն սոսկալի կոխը համատարած և անսղոք. ախ մը հոգ չի կայ, ոչ ալ քար մը որ արիւնով ներկուած ըլլայ և գիտնիքով ծածկուած: Հորիւր հազարներ մէկ ժամու մէջ կիշնան և մարդը անդիտակ, այդ գիտկներու արտադրած տաքութիւնէն գինովցած, կը խնդայ, բայց գիտէ թէ հայրենիքը ապագային ազատ պիտի լինի:

Հայն ալ իր բամբին ինկածը այս ու այն միջոցով կը կատարէ կռուելով թուրքին դէմ կովկասի տահա-նին վրայ, Ռուսիայի Յարի ազատարար բանակին միանալով, Հայուն համար պատերազմի փողը կեանքի առաջին օրէն հնչած է. Հայը իր ազատութեան համար անթիւ զոհեր տուած է արգէն, այժմ վերջին կոշն է «Մահ կամ ազատութիւն»: Ներկայ պատեհութեան հանդէպ անգամ մը ևս տակալու ենք ամէն գնով մինչև որ մեր նպատակին հասնինք: Ինչպէս կը կարգանք Ամերիկայի մէջ, անգործ թիւրքն ու թիւրք վերսկը-սած են իրենց խաղը, հայ եղբայրները կը մորթեն, աղջիկներ և կիներ կը բռնաբարեն, մանկիկներ սուխնի ծայրը կանցունեն և իրենց գործած վայրենիութեան վրայ կը ժպտին. ո՞վ չի կատարի երբ կը կարգայ այս տեսակ պագալի և արիւնոտ եղելութիւններ: Մենք Եւրոպա գտնուած Հայերս հեռուէն կը դիտենք այս ամէնը. բայց մեր կովկասի եղբայրները իրենց աչքերով

կը տեսնեն և սդի ի բռին կաշխատին հայ հայրենիքի ազատագրման համար: Ուստի մենք ալ ցոյց տանք արարման աշխարհին որ մենք Հայ ենք և Հայ ապրիլ կուգենք. նուիրենք մեր կարեաց համեմատ մեր չնչին նուէրներն անգամ մը ևս որոնք մեր ազգի համար այս տեսակ փափուկ պարագայի մէջ մեծ դեր պիտի կատարեն: Ազգեր պիտի ազգին իրենց արեան իւրացուցած ու ժովը. նորին է Հայուն համար ևս:

Սուրեն ԱՂԱՄԵԱՆ

Թիւրք. Պէլ-Ապպէս
1 մարտ 1915

ՌՈՒՍ ԶՕՐԱՐԱՆԱԿԸ ԹԻՒՐԿԱՆՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Պետրոգրադ, 18 մարտ

Մարտ 15ին, ժողկեդրքի մեր գործերը տիրեցին Արխա. գիւղին և գրաւեցին Արխա. գետակի ակը: Նոյնպէս և Արաանուշի և Օլթիի գծին վրայ թիւրքերը ուժգին կերպով յետ մղուած են:

Պետրոգրադ, 20 մարտ

Ճորտի երկրամասին մէջ Ռուսերի անդադար յառաջնապատմէն ստիպուած, թիւրքերը խոփան կորստնցունելէ և Արգուինէն հեռանալէ յետոյ՝ իրենց պարէնուորման կեդրոն ընտրած էին Արխա.ի նաւա. հանգիստը որ խոփաի հարաւարդ-մէն 20 հազարամէդը հեռուէն է: Երէկ չէ առջի օր շաբթ մը կուրենք յետոյ. Ռուսերը գրաւեցին այդ նաւահանգիստը որով թշնամին պարտաւորցուցին ալ աւելի գէպի հարաւ երթալով նոր կեդրոն մը հաստատուելու: Այս կերպով, Պաթմաի երկրամասի վերադարձումէն յետոյ, Ռուսերը հետզհետէ աւելի կը յառաջանան Սև ծովի եղերքի մասին: Լազիսի մէջ և շուտով պիտի ըստիպեն թիւրքերին բոլորովին քաշել Օլթիի երկրամասէն, վախճալով որ իրենց նահանջի ճանքան կը կրտրուի: Ռուսերի այս յառաջնապատմը թիւրքերը պիտի զրկէ նաև իր դրամ ազամութեք և պարէն զրկելու միջոցներէն:

ՏԱՐՏԱՆԷԼԻ ՌՄԲԱԿՈՓՈՒՄԸ

Աթէնքէն կը հեռագրեն մարտ 17ին. Ալանները վերջնալ շատ մը նաւեր այս գիշեր երեք մարտանաւերի պաշտպանութեան տակ որոնց մէ մին էր ռուսական «Արքիմ»-ը: Ժամուր, թափանցեցին նեղուցին, ինչ մէջ ուր բաւական թուով ականներ վերուցին որոնք նաւատորմի շարժումներին դժուարութիւն կը պատճառէին: Թիւրքական մարտկոցները ատոնց վրայ ուղղեցին ստատիկ կրակ մը որին ուժգին կերպով պատասխանեցին Դաշնակից յանձնաւորները: Կռուի միջոցին հակաթորփիլանաւ մը թեթև կերպով զնառուեցաւ:

ինչ ինչ տեղեկութիւններ չա-
մանայն՝ այժմ Տարտանէլի մէջ և
Մարմարի ծովի երկու եզերքնե-
րն վրայ 180.000ի շափ թիւրք
զօրք կայ եղեր: Աստուծոյ 40.000ը
կայիպոյի թերակողին մէջ, 30.000ը
եւրպական թիւրքի մէջ և մնա-
ցածն ալ նեղուցների ափական ե-
զերքին վրայ ափուած են եղեր:

Կիմացուի թէ թիւրքերը թըն-
գանթներ կը զետեղեն մայրաքա-
ղաքին մօտակայ բարձունքը, եւրո-
պական և ափական ծովեզրներին
վրայ: »

— Թէնէտտէն Հոմի «Ճիօրնալէ
տ'իտալիա» լրագրին տրուած հեռա-
գիր մը կիմացնէ որ Տարտանէլի
աւերակոծման առաջին օրը թիւրքե-
րն 20 սպայ և 300 զօրք սպան-
եաւ: Եւ իսկ երկրորդ օրը 1.000ի
շափ մարդ մեռած է որոնց մէջ է և
Տարտանէլի գերմանացի հրամանա-
տարը Ֆոն Վրոք: 8 գերմանացի ըս-
պայներ թաղուած մնացած են աւ-
րոցի մը փրատակներին տակ: Կըս-
տի թէ ինչչէլ կայսրը հեռագրով հը-
րամայեր է «Կէօպէն» և «Պրէս-
լա»ի հրամանատարներին որ իրենց
նաւեր չյանձնեն, այլ օդը հանեն ի
հարկին: այդպիսի հրամաններ տըր-
ւեր են նաև այն 24 գերմանական
նաւերին համար որոնք թիւրքական
խորերին մէջ կը գտնուին:

Կերէի թէ թիւրքական նոր մայ-
րաքաղաքը պիտի լինի այժմ Գո-
նիա: Գերմանացիները ականներ
գրեր են Հայտար փաշայի կեդրոնա-
կան կայարանին տակ, այնպէս որ
կարենան զայն օդը հանել գաշնակից
նաւատորմի հոն հասած բոլորին:

Աթէնք, 19 մարտ

Թէնէտտէն եկած լուրերը կի-
մացունեն որ առաւօտեան ժամը 8ին
գաշնակիցների նաւերը մտան նե-
ղուցներին մէջ: Առջինէն կերթային
«Գուին-էլիզապէթ», «Ռոսան», «Ին-
ֆլէյսիպլը», «Ալիսնման», «Լորտ-
նէլտոն», անգլիական ուրիշ հինգ նա-
ւեր ալ անոնց ետեւէն կերթային: Եւ
այդ փրանական նաւերը՝ «Կոլուա»,
«Սիֆրէն», «Պուլէ» և «Շաւրը-
մաներ»: Ողբ շատ լաւ էր: Կը լըս-
տի թնդանթների գոռումը որոնք
Սարոսի ծովածոցէն անուղղակի նը-
շանառութեամբ կը ուժակոծեն Քի-
լիս Պահրը: Նեղուցների բերանը
կեցող նաւերը իրենց թնդանթների
կարձակին Տարտանէլի և Քիլիս
Պահրի վրայ: Նաւերը կարգով շար-
ւած են Գուլգալէն մինչև Քասան-
գինա: Կը յառաջանան մինչև Գա-
վաֆանիա ուր կրակ կը բռնան և օդը
կը հանեն Տարտանէլ քաղաքի ստո-
րար գետեզուած փառօղարանը որի
վրայ նոյնպէս ուսմբեր ինկած էին:

Չիմէլիքի, Քիլիս, Պահրի և Եր-
տը-Թապիայի ամրոցները ուժգին
կերպով պատասխանեցին: Ռուսները
կինան նաւերի շուրջը, մի քանին
միայն նաւերին վրայ: Շոգենաներէ
մին խիզախեց զէպի Տարտանէլ: ուժ-
գին կերպով ամրակոծեցաւ և պար-

տաւորեցաւ յետ քաշուիլ: Ֆրան-
սական շոգենա մը, որի անունը
յայտնի չէ, մի քանի տեղէ փնտուե-
ցաւ: Ռուս մը ինկաւ «Ինֆլէթ-
տիպլ» վրայ և պայթելով վերաւո-
րեց շատեր որոնք հիւանդանոց-չո-
գենաւր փոխադրուեցան: Տարտանէ-
լի քաղաքը բոցերի մէջ է: Ժամը
6ին ամէն բան վերջացած էր: Գոր-
ծողութիւնը պիտի վերսկսի գիշերը:
Ընդհանուր առմամբ, ամրոցներէն
շատերը մեծ ֆրանսեր կրած են:

— Ֆրանսական ծովային նախա-
րարութիւնը մարտ 19 թուով հե-
տեւալ պաշտանական զեկոյցը հա-
ղորդած է լրագրիներին: «Մարտ
18ին, Տարտանէլի մէջ գործողու-
թիւնների միջոցին, գաշնակիցների
նաւային ուժերը խիստ սաստիկ թըն-
գանթաձգութեան ենթարկուեցան
և նեղուցին մէջ ծփուն ականների
բաղխուեցան:

Ֆրանսական և անգլիական զրա-
հաւորները ուժգին կերպով ուժա-
կոծեցին Քիլիս Պահրի, Չանադ
Գալէսի, Սուան-Տէրէի, Տարտանո-
սի և Քէֆէն հրուանդանի ամրոցնե-
րը: այդ օրի կուռի միջոցին ձեռք
բերուած արգիւնքները զգալի կո-
րուստներ արժեցին: «Պուլէ» ըն-
կերպուեցաւ ականի մը պայթումին
հետեւանքով: «Կոլուա» առ այժմ
կուռելու վիճակի մէջ չէ, թշնամիի
կրակին պատճառած ֆրանսերին հե-
տեւանքով: Անգլիական նաւատորմի
այ նոյնպէս ֆրանսեր ունեցաւ: Իր
զրահաւորներէ երկուքը ընկղմուե-
ցան ականների բաղխուելով: Այդ-
կորուստներ, որչափ ալ ցաւալի լի-
նին, գործողութիւնների ընթացքը
չպիտի կասեցունեն:

«Պուլէ»-ի պատահարին լուրը հա-
սածին պէս, ծովային նախարարը
իսկոյն հեռագրեց «Արի Գ» մար-
տանաւին որ Սիւրիայի ծովեզրերը
կը գտնուի, երկու «Պուլէ»-ի տեղը
բռնել: «Պուլէ»-ի նաւատորմների վի-
ճակին վրայ տեղեկութիւններ գեռ-
չեն հասած մեղ մի քանի զեկոյցնե-
րի համեմատ կարելի է հաստատել
թէ նաւազների մէկ մասը, որոնց
թիւը չէ կարելի ճշդել, աղաւաղուած
է:

— Անգլիայի ծովային նախարա-
րութեան մարտ 20ին հաղորդած
պաշտօնական ընդարձակ զեկոյցէն
կը քաղենք միայն հետեւեալ հաւա-
ւածները:

«Տարտանէլի մէջ նեղուցին ներ-
սը տուր օրի շափ ականների վեր-
ցուելէն յետոյ, անգլիական և ֆրան-
սական նաւատորմները երէկ առաւօտ
ընդհանուր յարձակում մը ըրին կի-
նի ամրոցներին վրայ: . . . (Այս-
տեղ կը պատմուին մարտանաւերի
գործողութիւնները և 3 հասի ըն-
կերպուելն ու մէկին ալ — Gaulois —
ֆրանսիկը):

Ռաբակոծութիւնն ու ականների
վերցուելը գաղբեցան գիշերը: Ան-
կարելի է դեռ ճշդել թիւրքական
ամրոցների կրած ֆրանսերին չափը:

որոնք ենթարկուեցան շատ հզօր ոյ-
ժերի ուղղակի և երկարատե կրա-
կին: Զրահաւորները ընկղմուեցան
այնպիսի կէտերի վրայ ուրկէ վեր-
ցուած էին հաստատուն ականները:
բայց նեղուցների հոսանքները հոն
քշեր բերեր էին ծփուն ականներ:
վտանգ մ'է այդ օրի դէմ պէտք է
որ մասնաւոր կերպով մը զգուշա-
թիւններ ձեռք առնեն:

«Գուին» և «Իմրէլէպէլ» զրահա-
ւորները Անգլիական զրկուեցան կոր-
սուածներին տեղը բռնելու համար
«Պուլէ»-ն ար անգլիական նաւատորմը
իր նախնական ուժին վերածուած
պիտի լինի Տարտանէլի մէջ:

— Ֆրանսական «Կոլուա» մար-
տանաւը որ դորելիէ մը ֆրանսուած
էր Տարտանէլի մէջ, իր միջոցներով
բաւական շտկուեր է այնպէս որ պի-
տի կրնայ Մալթա գալ և հոն քիչ
ժամանակի մէջ վերանորոգուել յե-
տոյ դարձեալ Տարտանէլ պիտի եր-
թայ:

— Չեռնհաս անձերէ վերջիս ըս-
տացուած տեղեկութիւններին նայե-
լով, գաշնակից նաւատորմներին Տար-
տանէլի մէջ կատարած գործողութիւն-
ները շատ յաջող արգիւնքներ ունե-
ցած են, այնպէս որ եթէ օդերը նե-
րեն, հազիւ մի քանի շաբաթ պիտի
տեւ որ գաշնակից նաւատորմները
կարենան խաբիսիս նետել Ռակիլի-
րի մէջ: Նաւատորմներին կրած վը-
նասը ձեռք բերուած արգիւնքներին
Պաժմատութեամբ շատ մեծ բան մը
չէ: Արդէն ոչ ոքի մտքէն կրնար
անցնիլ թէ կարելի է առանց զոհողու-
թեան անցնիլ Տարտանէլի նեղուց-
ներէն և տիրել Կ.պօլսին:

Գործողութիւններն աւելի դիւրա-
ցունելու համար, Տարտանէլի նեղու-
ցի զրաւաւած տեղերի ծովեզրերը
զօրքեր ցամաք պիտի հանուին, թէ
ցամաքէն և թէ ծովէն գործակցու-
թեամբ յառաջանալու համար Կ.պօլ-
սի վրայ: Արդէն ֆրանսական զօրա-
բանակներ կազմ և պատրաստ կը
գտնուին այդ նպատակի համար:

ԶՄԻՌՆԻ ՌՄԲԱԿՈՐՈՒՄԷ

Աթէնքէն հեռագրած են մարտ 16ին:
Իրազեկ ազդիւրէ հետեւեալ մանրամաս
տեղեկութիւններն առնուած են այն գոր-
ծողութիւնների վրայ որ գաշնակից նաւա-
տորմը կատարեց Զմիռնի դէմ: «Փետրվար
25ին (Ն. Տ. մարտ 5) անգլիաֆրանսական
նաւաբաժինը որ 3 զրահաւորներէ կը
բաղկանար մի քանի տափանաւներով մէկ-
տեղ, ուժակոծեց Այի Սորկիոսի մօտ ծո-
վեզրին մարտկոցներն ու արտաքին ամրո-
ցը: Թիւրակոծութիւնը տեւեց մինչև փետր.
24, ամրոցը կը գիմանար ինչպէս նաև
եղեզներին ետեւ ծածկուած մարտկոցները:
«Փետրվար 24ին, վալիին ներկայացու-
ցիլը Ամերիկայի ընդհանուր հիւպատոսին
հետ մէկտեղ եկաւ ծովակալին շոգենաւը
որ վաւրաի նաւակայքը կեցած էր: Մի-
վակալը Զմիռնի յանձնուելը պահանջեր է
եղեր որի համար 24 ժամի պայմանաւած
մը տուեր և յետոյ 48ի բարձրացուցեր է
եղեր: Թէ ի՞նչ է եղած հետեւանքը, յայտ-
նի չէ: «Սիֆրէն»ը վերակեց ուժակո-
ծել:

Նոյն տեղէն 17ին տրուած հեռագիր մը
կրտէ թէ առժամանակեայ դադար մը
տրուած է Զմիռնի ամրակոծութեան գոր-
ծողութիւններին: Թիւրքերն առկէ կօդ-
ատին նորոգելու համար իրենց մարտկոց
ների և ամրոցների ֆրանսուած տեղերը:

Աթէնք, 19 մարտ

Միտիլէնէն (Միտիլի կղզի) եկած հե-
ռագիրները կիմացունեն որ Զմիռնի ծո-
վեզրերին և ծովախորշի մարտկոցներին
մեծ օգնութիւններ հասեր են եղեր և թէ
ամրոցների նորոգութիւնը կը շարունակ-
տի: Նաւորացիի ամրոցը անփութ մնացած է:
ականներ գրուեր են եղեր Կ.պօլսին մօ-
տակայքը: Թիւրքական ամրոցների լու-
սարձանները ծովը կը լուսաւորեն ամրոցի
գիշերը:

ՌՈՒՍ ՆԱԻՍՏՈՐՄԷ ՎՈՍՓՈՐԻ ՄՕՏ

Պետրոգրադէն կը հեռագրեն մարտ
20ին. «Պաշտօնապէս կը հաստատու-
տի թէ առաւօտեան ժամերին
է վոսփորի արեւմտեան ծովեզրին:
Այդ լուրը մեծ երկիւղ պատճառած
է Կ.պօլսի մէջ: »

ԹԻՒՐԿԱԿԱՆ ՎԱՅՐԱԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱՏՐՊԱՏԱԿԱՆԻ ՄԷՋ

Զուղայէն կը հեռագրեն մարտ 21ին:
Թիւրքիայի հիւպատոս Բաղդադ
պէյ, 70 տարեաւորների գումարն ան-
ցած, յարձակեցաւ Ռաբիայի ամե-
րիկեան միսիոնարների տան վրայ
ուր 15.000 օրթուտքս քրիստոնեայ-
ներ տպատատանած էին: Հիւպատոսը
տունէն դուրս հանեց 3 քահանայ և
2 տարեաւոր որոնք փողոցները պը-
տրտցունելով և անոնց վրայ նախա-
տինքներ տեղադրելով անգլիական ծեծել
տուաւ: Թիւրք հիւպատոսը միսիո-
նարների տան բակին մէջ կախաղան
մը կանգնել տուաւ, միսիոնարները
կախելու համար:

Տ. Ալէն, ամերիկացի միսիոնարը,
որին շատ նեղութիւններ տը-
ւած էին, յաջողեցաւ երկու պատ-
ւիրակ զրկել Սալմաստ, խնդրելու
համար որ ռուս զօրքեր գան պաշտ-
պանել քրիստոնեայները որոնք
անկարող է ալ պատասպարել միսիո-
նարութիւնը:

ՏԵՂԱԿԱՆ

«Բատիգալ» օրաթերթին մէջ կը
կարդանք որ Մարսելյ ապաստանած
80 օտանեան հպատակներ, որոնք
զինուոր լինելու վիճակին մէջ (mobilis-
sable) կը գտնուին և որոշ արհեստ
ու գործ մը չունին այստեղ, երկու-
շաբթի առաւօտ ժամը 11 1/2 շոգե-
կաւքի գնացքով և դասակ մը զօր-
քերի հսկողութեան տակ ճանաչ
հանուած են գէպի Ֆրիկուէ: Որոնք
ճանապարհի շինութեան զոնաղան
աշխատանքների պիտի յատկացուին
Դարասքոնի շրջանակին մէջ:

Տէպէադանէն կիսացունեն որ Միգրիանուպօլիս (Լաիքոն) պատե-
րազմական ատեանը լրտեսութեան
մեղադրանքով մահի դատապարտեր
է 7 յունահայտականներ և 3 պու-
կարներ: Մահապատիւն անմիջապէս
գործադրուեր է:

— Լոնտոնի օրաթերթերին ուղ-
ղուած հեռագիրը մը կրտէ որ Գեր-
մանացիներն այն կարծիքն ունին
թէ Կ.պօլիսը չպիտի կրնայ դիմադ-
րել զաշխակիցներին, չնայելով վեր-
ջերս շինուած բոլոր ամրութիւննե-
րին: Ամեն օր նորանոր ձերբակա-
լութիւններ կը կատարուին, վախնա-
լով թէ խռովութիւններ պիտի ծա-
ղին: Անցած շաբաթ 400 հայեր
բանտարկուեցան:

ՀԱՄԵՐՈՊՈԼԻՏԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Պատերազմի Աստուածը Գերմաններին
դէմ բարկացած նորէն սկսեալ է երես դար-
ձունել անոնցմէ: Թէ՛ արեւմտեան և թէ
արեւելեան ռազմադաշտերին վրայ Գեր-
մանները պարտութիւններ կրելով կը ստիպ-
ւին յետ քաշուիլ:

Ռուսերը մեծ յաղթութիւններ սկսած
են տանիլ: Կարծես զարուհը նոր ոյժ և
նոր կենսաբերաւ իրենց: Ոչ միայն յետ
կը մղեն Գերմանները առական թու-
նիալէն, այլ և յեղակարծ ու արագ յառաջ
խաղացումով մը մտած են այժմ Արևե-
լեան թրուախի հիւսիսային ծայրագա-
ւտները, այնպէս որ Գերման զօրքերը
ծանր կորուստներ և խուճապ մատուած,
կանապարեն փախչել յաղթական Ռուսերի
առջևէն: Այդ երկրամասի մէջ գտնուած
շատ մը գիւղերի և քաղաքների տիրած են
այժմ Ռուսերը:

Ռուսերն Աստուծոյ մէջ ալ մեծ յաղ-
թութիւն մ'ունեցան: Բրգէմիս բերդա-
քաղաքը օր ամիսներէ ի վեր պաշարուած
կը դիմադրէր, մարտ 22ի առաւօտ անե-
նաւորու եղաւ Ռուսերին: Վերջերս բեր-
դապահ զօրքերի մէկ բաժինը յուսահատա-
կան փորձ մ'ըրաւ ռուս բանակը ճեղքելով
դուրս ելնելու, բայց իր 3/4 մասը կոր-
սնցուց և 107 սպայ, 3,954 զօրք ու 16
միդրայեղ ինկան Ռուսերի ձեռքը: Բրգէ-
միսի այժմ անձնատուր եղող զօրքերի
թիւը 100,000էն աւելի կը լինի: Այդ
քաղաքն առնուելով, 150,000 ռուս զօրքեր
որոնք անոր պաշարման յատկացուած էին,
ազատ կը լինին այժմ ուրիշ ճակատա-
մարտների յատկացուելու: Գէպի Կրագո-
վի և Հունգարիա տանող ճանքան հարթ-
ւած է այժմ: Արախութեան մեծ ցոյցեր
եղած են Պետրոգրադի մէջ, Բրգէմիսի
առնուելուն առթով:

Արեւմտեան ռազմադաշտին վրայ ալ
զաշխակից զօրքերը Պէլժիգէն և Ֆրան-
տի սահմանակից գրաւուած մէկ փոքրիկ
մասէն հետզհետէ կը վտարեն Գերմաննե-
րը, որոնք իրենց պարտութեան վրէժը յու-
սահատարար լուծելու կեննեն: Շաբաթ օր
մի քանի օգնականներ գիւղերայն նորէն
Փարիզի վրայ եկած և ռուսներ նետած
էին, հանդարտ բնակիչներ սպաննելու
համար: Մէկ մարդ մեռած և մի քանիներ
վիրաւորուած են: Զգուշութիւններ ձեռք
առնուեցան այդպիսի զէպքերի կրկնու-
թեան զէմ:

Հին Տոմար Նոր Տոմար

ՅՈՒՆԻՍ ՅՈՒՆԻՍ

- 1 Գլ. Փանդուռ Բանտին Պաս-
թիյի որ ի փարիզ (1789) և
սկիզբն մեծի Յեղափոխու-
թեան Ֆրանսացւոց որք տօ-
նեն զայս որ իբրեւ գտնե ազ-
գային (Fête Nationale):
- 2 Ել. Ս. Եսայեայ մարգարէին:
- 3 Ուր.
- 4 Դ. Եր. Թաղէտի առաքելոյն մե-
րոյ և Սանդիստոյ կուսին:
- 5 Դ. Կիր.
- 6 Բլ. Կիպրիանոսի եպիսկոպոսին
և 45 վկայիցն և կուսանացն
Յուստինեայ, Եւփիմեայ և
Քրիստինեայ:
- 7 Գլ. Աթանաղիոսեայ եպիսկոպո-
սին և տասն աշակերտաց նո-
րին և հինգ վկայիցն:
- 8 Գլ.
- 9 Ել. Ս. Նախահարցն Աղամայ,
Արիւի, Սեթայ, Ենովքայ,
Ենովսայ, Նոյի, Մեթիսեդեկի,
Արաշամու, Իսահակայ, Յա-
կոբայ, Յովսեփայ, Մովսիսի,
Ահարոնի, Եղիազարու, Յե-
սուայ, Սամուէլի և այլոց
նախահարց:
- 10 Ուր. Տճ. Տարեդարձ վերահաս-
տատութեան Օսմանեան Սահ-
մանադրութեան (1908):
- 11 Եր. Որդւոց և թոռանց Ս. Գրի-
գորի Լուսաւորչի մերոյ, Ա-
րիստակիսի, Վրթանիսի, Յուս-
կանի, Գրիգորիսի և Դանիէլի:
- 12 Դ. Կիր.
- 13 Բլ. Մակարայեցւոցն Եղիազարու
քահանային և Շամուելեայ և
Եօթն որդւոց նորա:
- 14 Գլ. Երկոտասան փոքր մարգա-
րէիցն՝ Ովսեայ, Ամովսայ,
Միքիայ, Յովելեայ, Առիւն,
Նաւամայ, Ամրակումայ, Յով-
նանու, Սոփոնեայ, Անգեայ,
Զաքարիայ և Մաղաքիայ:
- 15 Գլ.
- 16 Ել. Սոփիայ և երեք զստերացն
Պիտտոսի, Ելպիսի և Ագապեայ:
- 17 Ուր. Տճ. Էվփիսի և Էլամի պա-
հուր, Սամ Էլլի (Սկիզբն ա-
ւուրց Շնիկ աստեղն):
- 18 Եր. Պետրոսի հայրապետին,
Վրասայ եպիսկոպոսին և Արի-
ստոգոմայ սարկաւազին:

ՕԳՈՍՏՈՍ

- 19 Դ. Կիր.
- 20 Բլ. Անտոնի հգնաւորին:
- 21 Գլ. Թեոդոսի թագաւորին և
Եօթն մանկանցն Ելիսուսի:
- 22 Գլ.
- 23 Ել. Կիրակոսի և մօրն Յուդի-
տայի:
- 24 Ուր. Տճ. Ասցող Էլեամի պա-
հուր (Վերջ աւուրց Շնիկ աս-
տեղն):
- 25 Եր. Աթանասի և Կիրիլի 4այ-
րապետացն:
- 26 Դ. Կիր.
- 27 Բլ. Վահանայ զողջնացւոյն և
վկայիցն Գորգիոսի, Գորգիոսի
և Գրիգորիսի:
- 28 Գլ. Տրիփոնի, Պարսամայ և
Ուստիոսի ձգնաւորին:
- 29 Գլ.
- 30 Ել. Եւդիսեայ կուսին և հօր
նորա Փիլիպպոսի և մօր Եո-
րա Կղզեայ և երկուց եղ-

Բարցն Սերգեայ և Ապիտոնի
և երկուց ներքինեացն:

31 Ուր.

ՕԳՈՍՏՈՍ

- 1 Եր. Գրիգորի Աստուածաբանին:
- 2 Դ. Կիր. Լանց. Երափոխումն Ս.
Աստուածածնի (Assomption):
- 3 Բլ. Կայիցն Եւդիսեայ, Մա-
կարիոսի, Վաղերիոսի, Կան-
դիոսի և Ալիսիասայ:
- 4 Գլ. Անդրէի զօրավարին և բա-
նակի նորին և Կալիստիոսի և
Դամասկոս վկայիցն:
- 5 Գլ.
- 6 Ել. Անդրիանոսի և կնոջ նորա
Անատոլայ, Թեոդորոսի և
Ելիսիւրոսի վկայիցն:
- 7 Ուր.
- 8 Եր. Սիմեոնի Ս. Ժողովոյն 200
հայրապետացն:
- 9 Դ. Կիր. Բարեկենդան Աստուա-
ծածնի պահոց:
- 10 Բլ.
- 11 Գլ. Ըստ Տոմարի մերոյ Նաւա-
տարի, և Տարեմուտ Ռեկի
(1365) թուականին Հայոց
ըստ Յայրաւաւորաց:
- 12 Գլ.
- 13 Ել.
- 14 Ուր.
- 15 Եր. Տօն Շողակաթի Ս. Էլ-
միանի, ըստ տեսիան Ս.
Գրիգորի Լուսաւորչին:
- 16 Դ. Կիր. Վերափոխումն Ս. Աստ-
ւածածնի: (Զկնի Ս. Պատա-
րագի՝ օրհնութիւն խաղողոյ):
- 17 Դ. Բ. օր Վերափոխման Յի-
շատակ մեռելոց:
- 18 Գլ.

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

- 19 Գլ.
- 20 Ել.
- 21 Ուր.
- 22 Եր.
- 23 Դ. Կիր.
- 24 Բլ.
- 25 Գլ. Յովակիմայ և Աննայի՝
մեռողաց Ս. Աստուածածնի
և կանանցն Իւզաբերից:
- 26 Գլ.
- 27 Ել. Երեմիայ մարգարէին:
- 28 Ուր.
- 29 Եր. Առաքելոցն Թովմայի, Յա-
կոբայ և Շամուելի:
- 30 Դ. Կիր. Գիւտ ցօտոյ Ս. Աստ-
ւածածնի:
- 31 Բլ. Ստեփաննոսի Ունեցւոյն
և վկայիցն Գոհարինեայ, Մա-
միդոսի, Տուքիլոսի և Ռա-
տիկոսի:

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

Ա. Զ. Գ.

Մեր ընթերցողների գիւրութեան
համար կը տեղեկացուենք որ Մար-
սէլի մէջ Արմենիան հասնով կա-
րելի է ստանալ. Արմենիայի գրասե-
նակէն զատ, նաեւ Տիար Գ. Շահ-
լամեանի վաճառատան մէջ (15,
rue Longue-des-Capucins):

ԾԱՆՈՒ ԴԻՐՔԵՐ

Արմենիայի խմբագրատան մէջ ծախու-
կը գտնուին, ի միջի այլոց, և հետեւեալ
գիրքերը, որոնց արժէքները նշանակուած
են իրենց առջև:

Մարսէլէն դուրս գրկելու ճանապար-
հածախքը գնողին վրայ է. ուստի հայ-
ւի դիւրութեան համար կը նշանակենք թէ՛
Մարսէլի մէջ ծախուելու գիները և թէ՛
փոստով ուրիշ քաղաք գրկուելու գիները:
Այս վերջինները փակագծի մէջ դրուած.
ներս են: Արժէքը կանխիկ չտալ,
ւած գիրք չդրկուիր: Արձանագրուած (re-
commandé-registré) ծրարով ստանալ
ուղղորդելու պէտք է 25 սանդիմ աւելի զը-
կեն իւրաքանչիւր ծրարի համար որ 2 փ-
լօն աւելի պէտք չէ կ'ունէ:

Մ. Վարժապետեան. ՅՈՒՆԻՍԻ Զ. Զ.
ԹՈՒՆԻՍ պատկերապարտ (յաւթական) 5
Քրանք. (Մարսէլէն դուրս ճանապարհ-
պարհածախքով 5 փր. և 60 սնդմ):
Հ. Գ. Մեմիլիւնեան. ԴԻՐՔ Կամ յօդ-
ւած ԴԻՐԵԼՈՒ ԱՐՈՒԵՍԸ. Յաւել,
ւած ԴԻՐՔ ԿԵՐԵՒԼՈՒ ԱՐՈՒԵՍԸ,
Դին 1 փր. 40, (6. 1 փր. 50 ս):
Հ. Գ. Վ. Գալիսիէսեան. ԳԼՏՄՈՒ.
ԹԻՆ ՀՈՅ ԼՐԱԴՐՈՒԹԵԱՆ. Հաւոր
Ա. Ի սկզբանէ հայ յրազրութեան
(1794) մինչև 1860. (Մէկ յուսու-
տիպ պատկերով): Վիէննա. 1893,
2 փր. և 50 սնդմ. (2.70):

Հ. Երեմեան. ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ Արձա-
քաւոր 1909-1913 (Աստուծոյն ծած-
կանուելով զանազան թերթերի մէջ Հ.
Ո. Երեմեանի բանաստեղծական սոսի-
զը մտերէն ընտիր հաւաքածոյ մէ
230 երեսներէ բաղկացած և գեղեցիկ
թղթի վրայ տպագրուած) 4 փր. (4.30)
Հ. Ա. Գոնտարճեան. ՆՈՐ ԸՆԹԵՐԸ.
ԲԼՆ Նախնային և երկրորդական
գիրքաց համար: ՈՅԻՆՍԸՆ. Մասն
Ա. Վենետիկ 1913. (Ընտիր հաւաքած.
նեւ պարունակող պատկերապարտ
(գիրք մ' ընթերցանութեան համար.
Դին 1.20 (1.40):

Նոյն Մաս Բ. (ՈՅԻՆՍԸՆ և նոր
Ընթերցարանի այս Բ. մասը 320
երեսներէ բաղկացած ստուար հատոր
մէ որ կը պարունակէ զանազան
գրագէտների գրի տարիներէն
ընտիր հատուածներ ընթերցանու-
թեան համար, ստանաւոր կամ ար.
ձակ, և զարգարուած է բազմաթիւ
գեղատիպ պատկերներով, ոմանք գու-
նաւոր, շատերն ալ կը ներկայացունեն
հայկական դէմքեր և հետաքրքրաշարժ
տեսարաններ: Ոչ միայն դպրոցա-
կանների համար ընտիր ընթերցարան
մէ, այլ և զրական ճաշակ ունեցող
ամէն անձի ընթերցման յանձնարարելի՝
Դին 2.35 (6. 2.70)

Գեորգ-Մեսրոպ. ՔՐԻՍՏՈՆԵՈՒԹԵԱՆ
ՄՈՒՏԻՆ Ի ՀՆՆՈ Դրեգոր Լուսա-
ւորէն առաջ. (Բնական ուսումնա-
սիրութիւն): Դին 1 փր. 25 (1.35):
Գեորգ-Մեսրոպ. ՈՒՐ ԱՐ ՏՈՒ ԿԱՄ
Հայաստանի նախարարիները և իրենց
քաղաքակրթութիւնը (Բնական ու-
սումնասիրութիւն): 2.50 փր. (2.75)

ՏՆՕՐԷՆ—ԻՄՊՐԵՍԻՐ

Գ. ՓԱՐԹՈՒԳՆԱԿԱՆ

ՄԱՐՍԵՅԼ

Հայերէն Տպարան Մ. Փարթուպեանի
Le Gérant: François CARRIERE.
Marseille. — Imprimerie du Midi

(1) Տեսնել նախորդ ամիսներին համար
(1915 փետրվարէն սկսած) Արմենիայի 29,
30, 31, 32 և 33 թիւերը: